

European Skryabin Society

Europees Skryabin Genootschap

Op donderdag 5 oktober 2017, om 20:15 maakte ik een buitengewoon boeiend concert mee, door het Koninklijk Concertgebouworkest KCO). Dat gebeurde omdat een oude studievriend Joep Terwey, gepensioneerde fagottist van het Concertgebouworkest, mij telefonisch uitnodigde om met hem mee te gaan om In het Concertgebouw naar de derde Symfonie van Aleksandr Skryabin te gaan luisteren. Joep wist immers dat ik sinds 6 januari 1985 de initiatiefnemer was van de oprichting van de vereniging het Skryabin Genootschap, later, in 2013 omgevormd naar het Europees Skryabin Genootschap. Aanvankelijk was het Joeps doelstelling, om voor de besteding van zijn twee kaarten met Orkestledenkorting mij uit te nodigen. Echter, doordat hij in Frankrijk (de Ardèche) verbleef en van daaruit door omstandigheden niet tijdig in Amsterdam kon zijn, belde hij weer op, om dat mee te delen. Daarbij bood hij aan om per post zijn twee kaarten naar mijn (nieuwe) woonadres in Midwoud te sturen, zodat ik met mijn vriendin, Joan de Bot, naar het betreffende concert kon gaan luisteren.

Dit concert bestond uit twee grote werken, waarbij het KCO onder leiding stond van Valery Gergiev. Het programma bestond uit het derde Pianoconcert van Serge Rachmaninov. De pianosolist was Behzod Abduraimov.

Wat mij allereerst opviel bij deze uitvoering van dit prachtige pianoconcert, was dat de akoestiek in de Grote Zaal op Balkon Noord wel heel mager is. In feite was de piano nauwelijks hoorbaar.

Dat kwam natuurlijk omdat het gros van de pianisten altijd met een geopende vleugeldeksel het pianogeluid de zaal inslingeren, vanwege de reflecties via die geopende deksels. Natuurkundig zou het beter zijn (ook voor het zicht op het orkest) dat de pianosolisten optreden met een open vleugel, waarvan de deksel is verwijderd. Immers, geluid plant zich in alle richtingen voort, waardoor die inslingerreflecties volstrekt overbodig zijn.

Dit derde pianoconcert heeft als standaard de z.g. sonatevorm: die bestaat uit drie delen. Het tweede en derde deel gaan echter zonder pauze in elkaar over (attacca). Het is een meeslepende compositie die zich kenmerkt door lyrische, melancholische ('Rachmaninoviaanse') thema's en prachtige harmonieuze wisselwerking tussen piano en orkest waardoor een duidelijke inhoudelijke inbreng ontstaat en de grote contrasten. Zo is het zeer eenvoudige openingsthema in de grote cadens van het eerste deel omgevormd tot een complex en bijna gewelddadig thema. Dit werk duurt circa 45 minuten.

Na de pauze volgde de derde Symfonie van Aleksandr Skrjabin.

Vooropgesteld, wil ik benadrukken dat Valery Gergiev wel een zeer competente dirigent is voor het orkestrepertoire van de Russische kunstmuziek. Hij wist het KCO tot indrukwekkende hoogten te inspireren.

Er zijn verschillende opnamen bekend met het symfonische repertoire van Aleksandr Skrjabin. Het bekendste zijn die van Ricardo Muti, Eliahu Inbal en Vladimir Ashkenazy en ook Aleksandar Marcovic (op het Internet, met Skrjabins Ode aan de Kunst (1e Symfonie).

Hieronder wil ik Skrjabin kenner Clemens-Christoph von Gleich citeren, met een deel van zijn tekst uit Preludium, het maandelijks programmablads van het Concertgebouw en Concertgebouworkest. Over Skrjabins 3e Symfonie, schreef hij:

“Le Divin Poème, ook wel Derde Symfonie genoemd, is het eerste werk van Skrjabin waarin duidelijk van een symbolische inhoud sprake is. Men leze wat de componist hierover zelf te zeggen heeft:

Deel 1, 'Luttes' (RK: machtsstrijden) getiteld, symboliseert het conflict tussen de mens als slaaf van een god of opperwezen, en de vrije machtige mens, de god-mens. Deze laatste schijnt te zegevieren, maar het is slechts het verstand dat zijn goddelijke Ego bekrachtigt, terwijl zijn eigen wil nog te zwak is en in een 'Panteïsme' 'dreigt te verzinken' (RK: 'dreigt uit te monden' is m.i. meer in overeenstemming met Skrjabins idealen?).

Deel 2, 'Voluptés'. Hierin wordt uitgebeeld hoe de mens zich laat meeslepen door de verrukking van de zinnelijke wereld. Hij wordt bedwelmd en bevredigd door de wellustige genietingen waarin hij zich stort. Zijn persoonlijkheid verliest zich in de natuur. Maar dan verrijst uit het binnenste van de mens een gevoel voor het hoogste dat hem helpt de passieve toestand van zijn Ego te overwinnen.

Deel 3, 'Jeu divin'. De geest, tenslotte bevrijd van de banden die hem voorheen aan een sterkere macht onderwierpen, maakt het Universum open door de kracht van zijn eigen scheppende wil. Zich één voelend met het Universum, geeft de geest zich over aan de verheven vreugde van het vrije scheppen - het Goddelijke spel.

(Overgenomen uit de programmatoelichting van de Parijse première in 1905, gedirigeerd door Arthur Nikisch).

Het zij aan de toehoorder overgelaten in hoeverre hij iets met deze achtergrondinformatie van de componist kan beginnen. Zeker is in ieder geval dat de vormstructuur van dit symfonische drama sterk door de symbolische inhoud is bepaald. Men lette alleen al op het majestueuze aanvangs- (Ego)thema, dat een belangrijke pijler in het gehele werk vormt, of op de metamorfose die het hoofdthema van het tweede deel (eerst uitsluitend door blazers gebracht) ondergaat wanneer het later door de soloviool wordt overgenomen.

De drie delen (RK: sonatevorm) van Le Divin Poème gaan zonder onderbreking in elkaar over.”

Rolf KNAP,
6 januari 2018.